

Mimari Tasarım Eğitiminde Alternatif Yaklaşımlar: Bir Mekân Tasarımı Stratejisi Olarak “Parazit Mimari”

*Alternative Approaches in Architectural Design Education:
‘Parasitic Architecture’ as a Space Design Strategy*

Derya YORGANCIOĞLU,¹ Tayibe SEYMAN GÜRAY²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı mimari tasarım stüdyosunda mimarlık ürününün kentsel mekânla kurduğu diyalogun, mekânın parazitik bir şekilde yeniden sahiplenildiği ve anlamlandırıldığı tasarım yaklaşımları bağlamında ele alındığı projenin ürünlerinin paylaşılmasıdır. Parazit mimari konusunun bir mekan tasarımı stratejisi olarak ele alındığı 3 haftalık bir tasarım projesinin ürünleri üzerinde durulan çalışmada, mimari parazitlerin biçimlenişi ve kent içindeki yayılmaları strüktürel, çevresel, deneyimsel bağlamları gözetilerek analiz edilmiş ve mekânın yeniden kullanılabilme potansiyelleri sorgulanmıştır. Günümüzde mimarlık literatüründe yer bulan parazit mimari konusu, kendi yaşamını devam ettirme savıyla, var olan kentsel mekânlara, yapılar ya da altyapı elemanlarına eklenerek nüfuz eden, onlardan yararlanarak tek taraflı faydacı bir ilişki kuran, esnek, adapte edilebilir, geçici ama sürdürülebilir bir mekânsal yaklaşımı tarif etmektedir. Parazit mimari ev sahibi yapıya eklenirken, yeni bir program getirerek, farklı işlevsel olasılıklar ortaya koyarak, hem yapısal hem de deneyimsel anlamda yeni bir var olma biçimi tanımlamaktadır. Bu çerçevede mimarinin kalıcı olma savına ve durağanlığına alternatif olacak şekilde geçici ya da göçebe mekânlar ortaya koymakta, bu mekânlarda hayat bulan eylemler yeni yaşam biçimlerini doğurmaktadır. Bu çalışmada parazit mimarinin kentsel mekânda daha önce farkında olunmayan yeni mekânsal olasılıkları görünür hale getiren tasarım stratejisinin mimari tasarım stüdyosunda öğrenme sürecine katkıları üzerinde durulmuştur. Alternatif mekânsal potansiyelleri sorgulatan bu tasarım stratejisinin amacı, kriterleri ve yapısal ve kentsel ölçekte ortaya koyduğu değerler 2. sınıf mimarlık öğrencileri tarafından ele alınmış, kendi deneyimledikleri kentsel mekanlar üzerinden parazit mimari ürününe ilişkin yer önerilerini program önerileriyle ilişkisini kurarak belirlenmiş, kentsel kullanıcılarının kimler olacağı irdelenmiş, ve yerle kurulan ilişkinin deneyim olgusu üzerinden nasıl tanımlanabileceği araştırılmıştır.

Anahtar sözcükler: Eklemlenme; mekân; mimari tasarım eğitimi; parazit mimari; strüktür.

ABSTRACT

This study is an analysis of the outcomes of a three-week architectural design studio project that used the parasitic intervention and appropriation of urban space as its starting point. The project examined the structural, environmental, and experiential context of parasitic architecture and considered the re-use potential of space. Parasitic architecture has found a place in contemporary architectural discourse as a spatial approach that uses existing urban spaces, structures, or infrastructure and establishes a one-sided utilitarian relationship as a way of existence. Flexibility, adaptability, temporality, and sustainability are the essential qualities of these parasitic structures. While they are attached to an existing structure, architectural parasites add new structural, programmatic, and experiential features. They are new, temporary spaces and new alternatives to the claims of permanence and stability of architecture. This study examines the contribution of parasitic architecture as a design strategy, making visible new spatial possibilities of urban space previously unrecognized. The design projects of second-year architecture students are examined in terms of the design objectives, criteria, and values of architectural parasites on a structural and an urban scale. The projects also addressed how the relationship to a space can be defined through personal experience.

Keywords: Attachment; space; architectural design education; parasitic architecture; structure.

¹Özyeğin Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul
²Altınbaş Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimler Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul

Başvuru tarihi: 03 Nisan 2017 - Kabul tarihi: 18 Kasım 2017

İletişim: Derya YORGANCIOĞLU. e-posta: derya.yorgancioglu@gmail.com

© 2018 Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi - © 2018 Yıldız Technical University, Faculty of Architecture

Giriş: Mimari Tasarım Eğitime Dair

Günümüzde mimari tasarım stüdyosu mimarlık eğitimindeki merkeziliğini korumaktadır.¹ Mimari tasarım eğitiminde ise, tasarımı biçime dair görsel bir dil oluşturma eylemi olarak odağına alan Bauhaus pedagojisinin etkilerinin görülmeye devam ettiği yaygın görüşü vardır.² Bununla birlikte mekâna ilişkin kuramsal tartışmalar tasarımın biçim-strüktür-toplum-kültür unsurlarının etkileşimine dayalı bir eylem olduğu görüşünü öne çıkarmaktadır. Mekân kurgusunun biçimi oluşturan soyut ve kavramsal bileşenlerin ötesinde, çevre verileri, insan-çevre ilişkisi ve kullanıcı gereksinimleri gibi somut unsurların gözetilerek oluşturulması önem kazanmaktadır.

Mimari tasarım eğitiminde yaygın olan biçim üretimine odaklı yaklaşımlara alternatif olarak biçimsel ve strüktürel elemanların sosyal ve kentsel bağlamla ilişkilendirilerek ele alınması söz konusudur. Sosyal bağlam gündelik yaşam içinde mekânın kentliler tarafından nasıl kullanıldığının/kullanılmadığının analizini ve insan aktivitelerinin şekillendirdiği mekân algısını içerirken, kentsel bağlam var olan kentsel mekânlar/boşluklar/altyapı elemanlarına ilişkin irdelemeler aracılığıyla tasarım araştırmalarına girdi sağlamaktadır. Bu iki bağlamın ele alındığı bir mekân tasarımı yaklaşımı, tasarımın biçim üretimi eyleminin ötesine geçerek bir kamusal nosyonu taşıdığı anlayışına temellenmektedir.³ Bu anlayış çerçevesinde öğrencilerin tasarım stüdyosunda kent-mimarlık-tasarım ilişkisine odaklanan bir bakış açısı geliştirmelerini amaçlamaktadır.

Bir mekân tasarımı stratejisi olarak “parazit mimari” yaklaşımına temellenen stüdyo çalışması, mimarlık öğrencilerini problem tanımlama, tasarım araştırma ve geliştirme süreçlerinin tamamında, deneysel mimari uygulamalarını irdelemeye teşvik etmektedir. Bu deneysellik öncelikle alan araştırması aşamasında ortaya çıkmaktadır: gerçek mekân deneyimine dayalı bir şekilde, tasarımcı gündelik pratiklerinin parçası olan bir kentsel mekâna-strüktüre-boşluğa farklı bir gözle bakmaktadır. Tasarım araştırması ve bağlam analizlerinin mekân tasarımına dönüştüğü aşamadaki deneyselliği ise, projenin bir yandan var olan bir kentsel mekâna, boşluğa eklenirken bir yandan da kendi varlığını ortaya koyabilme çabasıyla açıklamak mümkündür. Öğrenciler bu stüdyo deneyimiyle mekâna ilişkin algılamaların, analiz etmenin, temsil ve tasarımın yeni yollarını keşfetmeye çalışmışlardır. Bu yeni yollardan bazıları, kavramsal ve ilişkisel düşünmenin bütünleşmesiyle mekâna ilişkin alternatif durumların farkına varma, var olan mekânlarda yeni durumlar kurgulama, yeni kullanıcı profilleri tanımlama olarak sıralanabilir. Bu deneysel tasarım uygulaması yeni eylemlerin/kullanımların, yeni kullanıcıların kentsel

mekânı nasıl dönüştürebileceğine ilişkin bir tartışma ve bilgi üretme ortamı sağlamaktadır. Diğer bir deyişle mekân tasarımı araçlarının, kentsel mekânın durumları-olasılıkları-potansiyellerini kavramada ve açığa çıkarmada kullanılması söz konusudur.

Çalışmada ele alınmakta olan “parazit mimari” yaklaşımına odaklanan stüdyo deneyiminin ürünlerini bir yapıya indirgemekten çok, tasarım sürecinin kendisinin bir öğrenme ortamı sunuyor olması pedagojik açıdan önem taşımaktadır. Bu yönüyle süreç-odaklı bir tasarım pedagojisini temel aldığı söylenebilir. Öğrenciler var olan bir probleme çözüm üretmekten çok, Donald Schön’ün deyişiyle “belli bir durumun sunduğu malzeme ile yansıtıcı bir iletişime girme” yaklaşımını geliştirmektedirler.⁴ Bu süreçte öğrencilerin eleştirel tasarım yöntemleri üzerinde araştırma yaparak “eylem-içinde-yansıtıcı düşünme” (reflection-in-action) becerilerini geliştirmeleri bu öğrenme ortamının önemli kazanımlardan biri olarak öne çıkmaktadır.⁵ Mekâna ilişkin gerçek deneyime dayalı görme biçimleri, kavramsal ve ilişkisel düşünme biçimlerini tetiklemekte, bu da duruma özgü tasarım yöntemleri geliştirmeyi desteklemektedir. “Eylem-içinde-yansıtıcı düşünme” ye dayanan tasarım, öğrencinin sürece aktif olarak angaje olduğu, tekrarlayan, diyaloga dayalı, yaratıcı ve eleştirel olduğu kadar dönüştürücü bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin tasarım sürecindeki araştırmaları temel olarak (1) yer (mekân) olgusu (fiziksel bağlam), (2) kullanıcı gereksinimleri ve program, (3) işlev, (4) insan boyutları ve ergonomi ve (5) eylem (aktivite) odaklı olarak insan-çevre ilişkileri üzerine yoğunlaşmaktadır. Böylece mekân organizasyonu, tasarımcının belirlediği program ve işleve yönelik kullanıcı aktivitelerini barındıracak biçimlerin oluşturulması eylemine dönüşmektedir. Tasarım süreci eleştirel düşünme ve yapma eylemlerinin önce/sonra ilişkisinin öne çıktığı lineer bir yapıdan çok, sarmal bir yapıda birbirini geri besleyerek geliştiği bir sürece dönüşmektedir. Bu sarmal yapı, “tasarımcı” ile karşı karşıya olduğu “durum” arasındaki ilişki için de geçerlidir.⁶ Mimari formun oluşturulması aşamasında işlev-program-kullanıcı-strüktür-malzeme gibi unsurlara ilişkin araştırma süreçleri sürekli birbirini geri beslemekte ve şekillendirmektedir.

Parazit Mimari: Kentsel Ölçekten Yapı Ölçeğine Mekânsal Müdahaleler

Biyoloji alanında karşımıza çıkan “parazit” terimi, iki organizma arasındaki ekolojik bir ilişkiyi tarifler; bu ilişkide ev sahibi organizma parazit olarak tanımlanan organizmanın taşıyıcısı konumundayken, parazitin ev sahibinden yarar sağlaması söz konusudur.⁷ Diğer bir deyişle parazit, ev sahibi organizmaya eklenerek kendini var ederken,

¹ Schön, 1985; Cuff, 1991; Dutton, 1987; Salama, 1995.

² Salama ve Nicholas Wilkinson, 2007.

³ Salama,1995; Salama & Wilkinson, 2007; Salama, 2015.

⁴ Schön, 1988, s. 4.

⁶ Rowe, 1987, s. 34-35.

⁵ Schön, 1984; Schön, 1985.

⁷ Myburg, 2014, s.19; Kachri, 2009, s.10.

bu bağlantıdan yararlanır. Başka bir organizmaya eklemle- nerek onunla yaşamaya başlamak, parazitin hayatta kalma biçimidir. Ancak burada altı çizilmesi gereken bir husus var- dir; iki organizma arasında bahsi geçen bu parazitik ilişki- de parazit, ev sahibine davetsiz olarak girerek onda ikame eder.⁸ Bu yararlı bir ikame biçimi olduğu gibi, kendine yer bulmaya yönelik stratejik bir “istila” (intervention) eylemi- ne işaret eder.⁹

Biyoloji alanındaki bu tanım, “parazit mimari” (parasitic architecture), “mimari parazit” (architectural parasite), “parazit strüktür” (parasitic structure), “parazit mekân” (parasitic space) ya da “kent paraziti” (urban parasite) kav- ramlarıyla ilişki bir tasarım stratejisi olarak mimarlık lite- ratüründe gittikçe daha çok yer bulmaya başlamıştır. Mi- mari mekân ya da strüktür için kullanılan parazit kavramı, mekân ya da strüktürün iki önemli özellik taşıdığına işaret eder: (1) var olan yapıya ya da altyapıya “aşılma” (graf- ting) durumu ve (2) yer aldığı çevrede olağan dışı ya da “düzensiz bir tür” yaratma (abnormal species) durumu.¹⁰ “Mimari parazitler”, var olan yapılara nüfuz eden, hatta saldıran yapılar olarak tanımlanırlar. Ev sahibi yapıyla kur- dukları ilişki göz önüne alındığında adapte edilebilir, kısa süreli ve sömürücü olma özellikleri taşırlar.¹¹ Parazit mimari kent dokusu içinde mekânın yeniden kullanabilme potansi- yellerini sorgulama biçimi olarak, örneklerine daha çok âtl mekânlarda, kent “ara mekânlarında” (interstitial space), kentsel boşluklarda ya da işlevini yitirmiş strüktürlerde rastlanır.¹² “Parazit mimari” örnekleri var olan mekâna ya da strüktüre eklemleme yoluyla adapte olma ve hayat- ta kalma durumu gösterirler. Bu eklemleme ara yüzü kimi zaman sağır bir duvar ya da çatı, kimi zaman iki bina arasındaki boşluk, kimi zaman ise sokak lambası, reklam panosu, köprü ayağı, üst geçit altı gibi kentsel altyapı ele- manlarından oluşabilmektedir. Kentsel mekâna yapılan kü- çük ölçekli “müdahale alanları”¹³ olarak tanımlanabilecek bu yapıların, mimarlık ürününün yerle ve yerleşik düzenle kurduğu ilişkiyi yeniden sorgulamaya yönelttiği söylenebilir. Bu sorgulama, mekân tasarımının potansiyelleri, aynı zamanda mimari tasarım ile kentsel tasarım eylemleri ara- sındaki ilişki üzerine odaklanır. Bu noktada parazit mimari örneklerini salt tekil biçimler ya da strüktürel elemanlar olarak değil, kent parçasıyla kurduğu ilişki bağlamında ele almak gerekir. Mimari tasarım eyleminin kentsel mekâna müdahaleleri çerçevesinde, kentsel mekâna dair yeni bir şeyler söyleme çabasına temellenir. Yapılı çevre ve kentsel doku içinde unutulmuş mekânlarda yer alan parazit yapı- ların, kentte “yaratıcı yeniden-anlamlandırma ve benimse- me” hamleleri olduğu tartışılır.¹⁴

Parazit mimari örnekleri, var olan kentsel yapının ya da altyapı elemanının arasına, yanına ya da üstüne eklemle- nirken, beraberinde yeni bir program getirirler, farklı işlev- sel olasılıklar ve kullanım örüntüleri ortaya koyarlar. Bu, hem yapısal hem de deneyimsel anlamda yeni bir var olma biçimi tanımlar. Formel ve strüktürel olarak farklı ve çoğu zaman aykırı bir dil sergilerlerken, mevcut yapının strüktü- rel bütünlüğünü bozmazlar.¹⁵ Bu noktada, parazit mekân ya da strüktürün mevcut yapıların enerji ya da su kaynak- larından, taşıyıcı elemanlarından yararlanıp fonksiyonel yenilik sağlarken, kendi kendine yeter ve sürdürülebilir bir durum yarattıkları söylenebilir.¹⁶

Esneklik ve geçicilik parazit mimarinin en belirgin özel- likleri arasındadır. Mevcut yapılara eklemleme, parazit mimari örneklerinin esnek ve adapte edilebilir olmasını gerekli kılar. Bu “mimari parazitlerin” bazıları daha kalıcı strüktürlerden meydana gelirken, kentsel mekânlarda ya da donatılarda belli bir zaman diliminde varlığını sürdür- rerek geçici eylemleri barındıran, hareketli ve taşınabilir olan örnekler çoğunluktadır. Bu da, mimarinin kalıcı olma savına ve durağanlığına alternatif olacak şekilde “göçebe mekânlar” (nomadic space) tartışmasını beraberinde geti- rir.¹⁷ İki durumun bir aradalığını barındıran parazit mimari yaklaşımını, yerleşik olma veya göçebe olma arasındaki diyalektik ilişki bağlamında değerlendirmek mümkündür. Geçici mekânlar ve bu mekânlarda hayat bulan eylemler, göçebe olarak nitelendirilebilecek yeni yaşam biçimlerini doğururlar. Bu çerçevede parazit mimari ürününün yerle ve yerleşik düzenle kurduğu geçici ilişki, mimaride para- zit kavramını “arazi kullanımına yaklaşımda kavramsal bir farklılık” çerçevesinde tanımlamak mümkündür.¹⁸ Parazit mimari stratejisinin geçicilik potansiyeli günümüz kentle- rindeki yapılaşmış çevre yoğunluğu dolayısıyla yaşanan yer sıkıntısı konusuyla da ilişkilendirilebilir. Bu örnekler, yapılar arasındaki boşluklara, var olan yapıların sağır duvarlarına, havalandırma tesisatlarına, çatılarına, ya da kentsel altyapı elemanlarına eklemlemlenerek, boş araziye ihtiyaç duymaksızın var olabilme potansiyeli taşırlar.

Parazit mimari örneklerinde bir yandan mevcut yapının strüktürel ve programa dair bütünlüğü korunurken, bir yandan da eklemleme strüktürde bir dönüşüme neden oldukları gözlemlenir. Bu dönüşüm parazit ve ev sahibi ya- pıların birlikteliğinden oluşan, mevcut yapının sınırlarının yeniden çizildiği, yeni bir yapısal durumla açıklanabilir.¹⁹ Bu yeni yapısal durum, kentlilerin daha önce farkında olmadığı yeni mekânsal olasılıkları görünür hale getirerek dikkat çekebilir, küçük dokunuşlar büyük mekânsal-deneyimsel etkiler yaratılabilir.²⁰ Bu şekilde yapı çevrenin kimliğinin yeniden oluşturulması, kentsel mekânla iletişim kurmanın

⁸ Adhienides, 2005, s. 15.

¹² Yıldırım, 2013, s. 19.

⁹ McDaniel, 2008, s. iii.

¹³ Yıldırım, 2013, s. vi.

¹⁰ McDaniel, 2008, s. iii.

¹⁴ Lupo, Postiglione, 2009, s. 6.

¹¹ Myburg, 2014, s. 19.

¹⁵ Myburg, 2014, s. 20.

¹⁸ Brown, 2003.

¹⁶ Kachri, 2009, s. 16.

¹⁹ Adhienides, 2005, s. 15.

¹⁷ Kachri, 2009, s. 17.

²⁰ Adhienides, 2005, s. 16.

Tablo 1. Parazit mimari örneklerin ev sahibi yapılarına göre sınıflandırılması

Grup 1	Reklam panosu, sokak lambası, korkuluk, atıl bir bina strüktürü gibi bir kent elemanına eklenen örnekler
Grup 2	İki bina arasındaki sağır boşluğa, binadaki bir aralığa veya bina içi boşluklara eklenen örnekler
Grup 3	Bir binanın kullanılmayan sağır cephesi üzerine veya çatısına eklenen örnekler
Grup 4	Köprü ayağı, üst geçit altı veya geçici inşaat iskelesi gibi diğer kent yapılarına takılan örnekler
Grup 5	Binanın havalandırma tesisatına entegre olan şişme örnekler

yeni yollarının araştırılması desteklenir. İşte bu noktada parazit mimarinin insan, mekân ve kent arasında alternatif bir ilişki kurma biçimi olarak karşımıza çıktığı söylenebilir. Kentsel mekânda kendini var eden parazit mimari ürünleri kentsel belleğin yeni birer parçası halini alırlar.

Dünyadaki Parazit Mimari Örnekleri

Daha önce de ifade edildiği gibi parazit mimari, kendisine farkında olmadan ev sahipliği yapan yapıya hiçbir katkıda bulunmaz. Bu bağlamda dünyadaki örnekler bakıldığında, bazı örneklerin mekân genişletme ve benzeri şekilde yapıya değer katma yaklaşımıyla tasarlanmış olduğu, ancak yine de parazit olarak adlandırıldığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında odaklanılan parazit mimari örnekleri, kendi yaşamını devam ettirme kaygısında olan ve ev sahibi yapıyla tek taraflı bir faydacı ilişki süren esnek, geçici ama sürdürülebilir bir yaklaşıma temellenmektedir. Dünyadaki örneklerin bir kısmı fikirsel öneriler olarak kalsa da, gerçekleştirilmiş parazit mimari örnekleri karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada dünyadaki uygulanmış örnekler konumlanmalarına, yani ev sahibi yapılarına göre sınıflandırmak uygun görülmüştür (Tablo 1).

Grup 1 için örnek, Belçika’da reklam panolarının arkasına saklanan tek kişilik bir barınaktır. Katlanabilir yapısıyla varlığını hissettirmeyecek bir tutum sergilerken, şeffaflığıyla kullanıcının dış dünyayla bağını kesmemektedir (Şekil 1).

Grup 2 için belirgin bir örnek, Moskova’da iki binanın arasına asılarak tasarlanmış bir ofistir. İki bina arasından geçişi engellemeyecek şekilde belirli bir yükseklikte olup her iki bina fonksiyonundan bağımsız kendi ayrı girişi ve merdiveni bulunmaktadır. Diğer parazit mimari örneklerine göre nispeten büyük bir alan kaplamakla birlikte iki kat olarak düşeyde büyümüştür (Şekil 2).

Grup 3 için örnek, San Fransisco’da yüksek bir binanın sağır cephesine eklenen parazit yapı, büyük şehrin karmaşası ve yoğunluğunda kendine yer bulmaya çalışan bir yaklaşımla tasarlanarak “kaçınılmaz kader” (manifest destiny) olarak adlandırılmıştır (Şekil 3).

Şekil 1. Reklam panolarına eklenen tek kişilik bir barınak, Belçika.

Şekil 2. İki binanın arasındaki boşluğa yerleşen bir ofis, Moskova.

Grup 4 için örnek, köprü ayağı gibi kullanılmayan alanlar için Avustralyalı mimari büro Lara Calder Architects tarafından yerden 3-4mt yükseklikte tasarlanmış olup sadece su vb. tesisat gerekleri sebebiyle zeminle irtibat kurmaktadır (Şekil 4).

Grup 5 için örnek, New York gibi şehirlerde denenmiş olan, Michael Rakowitz tasarımı tek kişilik şişme barınaktır. Ev sahibi binanın havalandırma sistemini kullanarak evsizler için geçici barınma sunmaktadır (Şekil 5).

Uygulanmamış, fikirsel parazit mimari örnekleri de geleceğe yönelik yeni bakışlar getirmektedir. İngiltere’de sokak lambasına eklenen evsizlere barınak fikirsel tasarımı buna bir örnek olarak gösterilebilir. Sokak lambalarının belirli bir yüksekliğinde tasarlandığı için altından trafik geçişi de engellememektedir (Şekil 6).

Bunun dışında, biraz da fütüristik bir yaklaşımla, Brezilya’da “parazit acil durum evleri” (parasitic emergency homes) helikopterle taşınarak kullanılmayan binaların cephelerinde pencerelere takılacak üniteler olarak düşünülmüştür (Şekil 7).

Şekil 3. Binaların sağır cephelerine eklenen küçük ölçekli yapı, San Francisco.

Bir diğer örnek, Paris Seine Nehri üzerindeki köprü'nün üzerine belirli yükseklikte asılan modüler ünitelerdir. Köprü'nün işleyişine herhangi bir müdahalede bulunmayan bu ünitelerin sanat galerisi, ofis, restoran gibi çok farklı işlevleri üstleneceği öngörülmüş (Şekil 8a, b).

Mimari Proje Stüdyosunda Tasarım Stratejisi Olarak Parazit Mimarlık

Bu çalışmada Mimarlık lisans programı 2. sınıf öğrencilerine bahar döneminde verilen ARCH 202 Mimari Tasarım II Stüdyosu kapsamında parazit mimari konusunun bir mekân tasarımı stratejisi olarak ele alındığı 3 haftalık bir tasarım projesinin süreci ve ürünleri üzerinde durulmaktadır (Tablo 2).

Parazit mimari tasarım projesi öğrencilerin kent-mimarlık-tasarım arasındaki ilişki odağında, kendi deneyimledikleri kentsel mekâna ilişkin durumları, olasılıkları ve potansiyelleri irdelemeleri ve bunu yaparken de alternatif tasarım araçlarını araştırmaları hedeflenmiştir. Mekâna ilişkin deneyimsel bilginin önem kazandığı bu araştırma sürecinin doğası "eylem içinde yansıtıcı düşünme" çerçevesinde gelişmiş ve analiz, temsil ve form üretimi aşamaları birbirine geri beslemeler sağlayan sarmal bir yapıda ilerlemiştir (Tablo 3).

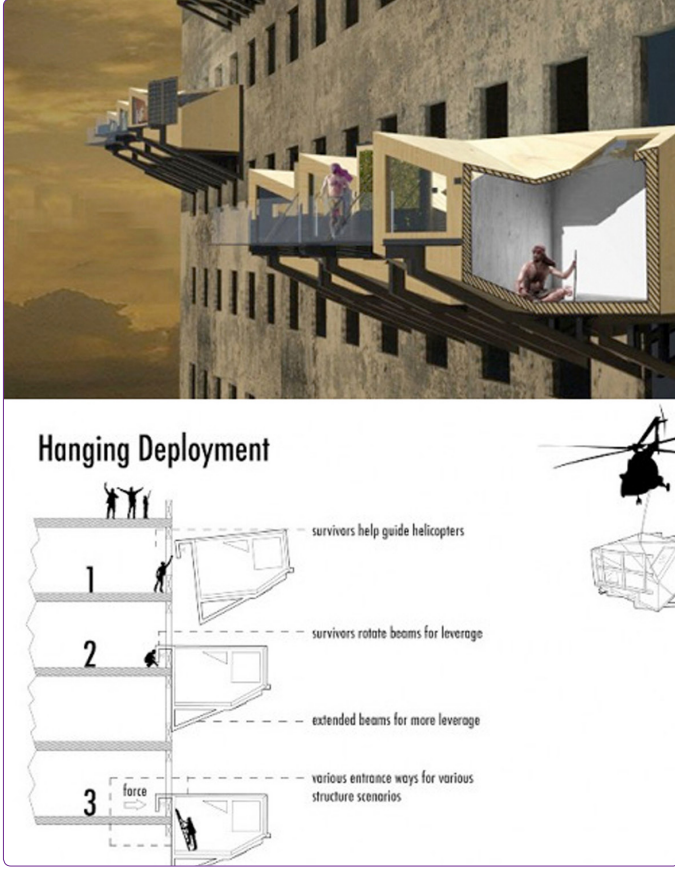
Şekil 4. Köprü ayağına eklenen yapı önerisi, Avustralya.

Şekil 5. Binanın havalandırma sisteminden yararlanan şişme barınak, New York.

Şekil 6. Sokak lambasına eklenen tek kişilik barınak üniteleri önerisi, İngiltere.

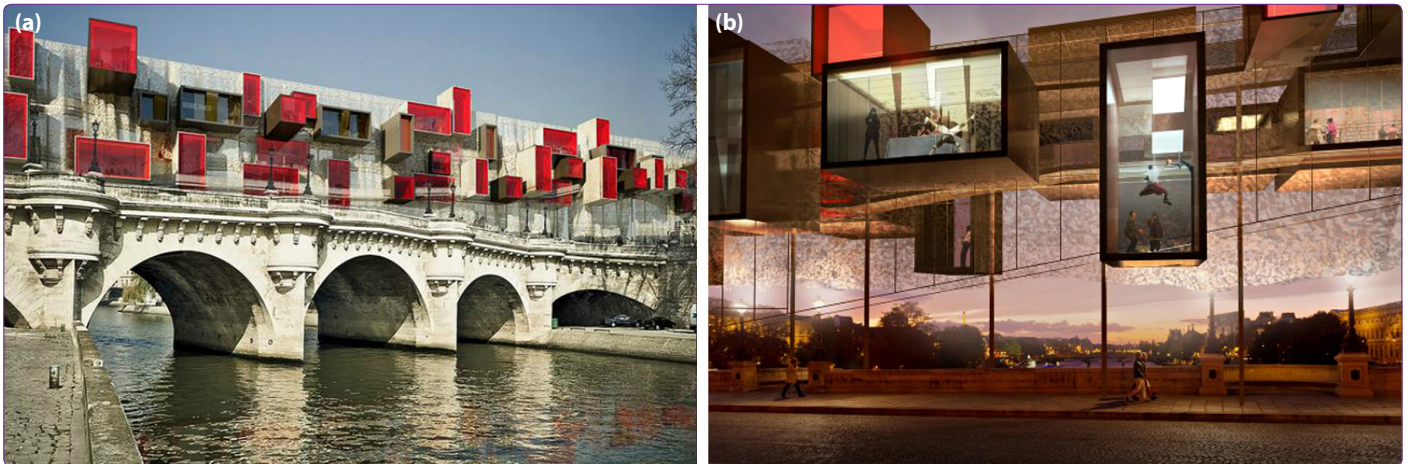
Şekil 7. Taşınabilir “parazit acil durum evleri” önerisi, Brezilya.

Parazit mimari projesi kapsamında öğrencilere proje tanımı verildikten sonra öncelikle ‘parazit mimari’ kavramına dair literatür araştırması yapmaları ve iki proje örneğini inceleyerek stüdyoda grup tartışmasına açmaları istenmiştir. Stüdyoda öğrencilerin getirdikleri parazit mimari örnekleri üzerinde değerlendirmeler yapılarak bu tasarım stratejisinin amacı, kriterleri ve yapısal ve kentsel ölçekte ortaya koyduğu tasarım değerleri üzerinde tartışılmıştır. Öğrenciler inceledikleri örnekleri karşılaştırıp, ortak ve farklılaşan yönlerini analiz etmişlerdir.

Öğrencilerin araştırma ve analizlerini deneyim-odaklı olarak sürdürmeleri hedeflenmiştir. Parazit mimari projesi için belirli bir arazi tanımlanmamış, aksine öğrencilerden kendi deneyimledikleri kentsel mekânlar üzerinden parazit mimarinin eklemeneceği bir yapı ya da altyapı önerisi getirmeleri beklenmiştir. Burada, öğrencilerin birer kentli olarak kentsel mekânları analiz edebilmeleri, mimarlık ürününün kentsel mekânla kurduğu ilişkiyi irdelemeleri ve farklı mekânsal potansiyellerin belirlenmesi yönünde teşvik edilmeleri amaçlanmıştır.

Öğrencilerin tasarım için yer önerilerinin aynı zamanda yine kendilerinin önerceği mimari program ile ilişki kurarak belirlenmesi beklenmiştir. Böylece deneyime dayalı bağlam değerlendirmesi yaparak hem program hem de yer önerileri getirmişler, tasarlayacakları parazit yapının bir yandan mevcut bağlamın potansiyelleriyle ne şekilde diyalog kuracağı, bir yandan da işlevsel olarak mevcut bağlama nasıl bir katkı sağlayacağı konuları üzerinde durmuşlardır. Program ve yer önerileriyle ilişkili olacak şekilde üzerinde durulan bir diğer konu, kullanıcı profiline tanımlanması konusu olmuştur. Böylece mekân tasarımı insan-eylem-durum ilişkisi üzerinden ilerlemiştir. Öğrencilerden parazit yapının kimler için tasarlanacağı konusunu araştırmaları da beklenmiştir. Parazit yapının program önerisiyle nasıl bir kullanım alanı sunacağı, hangi eylemleri barındıracağı, kentsel kullanıcılarının kimler olacağı irdelenmiştir. Mekânda hareket ve eylemin oluşturduğu durumsallık üzerine odaklanılmıştır. Parazit mimarinin odağındaki kentsel mekân, mekânın sosyal, kültürel ve tarihi bağamlarına ilişkin farkındalık ve bilgi üretimini gerektirmektedir. Proje kapsamında bu farkındalık öğrencilerin geliştirdikleri program ve durumsallık üzerinden mekânın kendi bağlamını yaratma çabası üzerine geliştirilmiştir.

Stüdyoda analiz, yer ve program önerileri çalışmalarını leke çalışmaları, 3. boyutta mevcut yapıyla kurulan ilişkinin irdelendiği kesit çalışmaları takip etmiştir. Tasarım sürecinin her aşamasında öğrencilerin maketle çalışarak, parazit

Şekil 8. (a, b) Köprü'nün üzerine eklenen çok amaçlı modüler üniteler, Seine Nehri, Paris.

Tablo 2. ARCH 202 Mimari Tasarım II stüdyosunda öğrencilere verilen proje tanımı

Ne	Parazit mimari
Nerede	Var olan yapılara/altyapı elemanlarına eklenmemiş (terkedilmiş binalar, binalar arasındaki boşluklar, sağır duvarlar, havalandırma ya da asansör boşlukları, çatılar, vb.)
Neden	Kentsel mekana nüfuz ederek kullanılmayan yatay/düşey düzlemleri, boşlukları kullanılabilir hale getirmek; mevcut yapının kaynaklarından yararlanmak
Kimin için	Özel ya da kamusal işlev önerileri
Nasıl	Adapte edilebilir, geçici, esnek, sürdürülebilir

yapının düşey ve yatay boşluklarda ne şekilde yer edineceği, sokak kotuyla nasıl ilişkilendirileceği konuları irdelenmiştir (Şekil 9a, b, 10a, b).

“Eylem-içinde-yansıtıcı düşünme” odağıyla tasarım süreci, öncelikle alan tespiti için yerinde gözlemler ve önerilen alana karar verilmesi için stüdyoda gerçekleştirilen grup tartışmalarıyla başlatılmıştır. Öğrencinin önerdiği alanı bizzat deneyimlemesi suretiyle bağlamı yakalaması teşvik edilmiştir. Böylelikle öğrenciler, kent içinde parazit bir yapının konuşlanmasına uygun olacağını düşündükleri proje alanlarını ilgili fiziksel ve sosyal bağlama uygun fonksiyon önerisini de bir yandan düşünerek ve tasarım stüdyosunda sürekli diyalog içinde geliştirmişlerdir.

Çalışmanın bu bölümünde ARCH 202 Mimari Tasarım II Stüdyosu kapsamında üretilen seçili sayıda öğrenci projesi üzerinden öğrencilerin parazit mimari stratejilerinin nasıl şekillendiği, yer ve program önerileri, mevcut yapı ya da altyapı elemanlarıyla kurdukları strüktürel ilişki ve kent

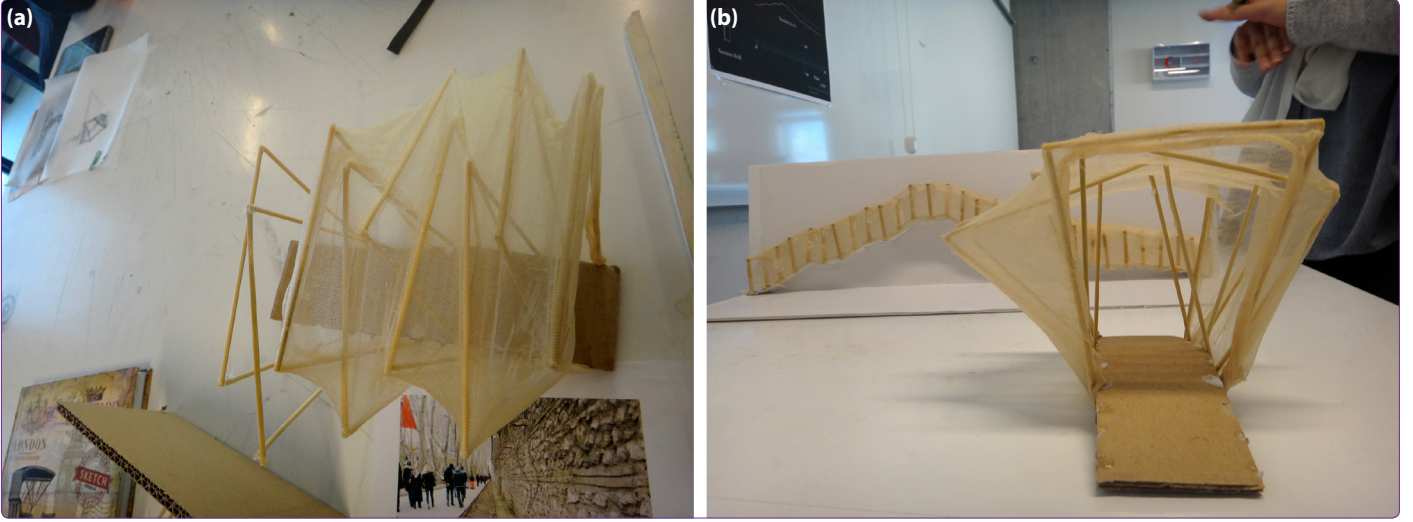
mekânında öngördükleri deneyimsel senaryolar bağlamında ele alınacaktır. Öğrenci projeleri dünyadaki örneklerin gruplamasına uygun bir şekilde Şekil 11’de özetlenmiş olup, aşağıda daha geniş açıklamayla sırasıyla değerlendirilmektedir. Grup 5’e uygun bir proje önerisi olmadığı için ilk 4 grup için projeler yer almaktadır. Her bir projeyi anlatır bir imaj, projenin ismi, öğrencinin ismi ve projenin konum bilgileri belirtilmiştir. Tüm projeler İstanbul kenti için öneriler getirmiştir.

Grup 1; Bir kent elemanına eklenerek yaşamını sürdüren parazit yapı projelerini içermekte olup öğrenci projelerinden “Crystal Spiral”, “Tourinformad” ve “Fisher Shelter” bu özelliكتedir. Bu kapsamdaki projelerde öğrenciler temel olarak, kent elemanını sorgulayarak fiziksel ve sosyal bağlam gerekleriyle uyumlu bir fonksiyon tanımlamaya ve mevcut kentsel yaşamı bozmadan strüktürel olarak eklenmeyi çözebilmeye yönlendirilmiştir (Şekil 12).

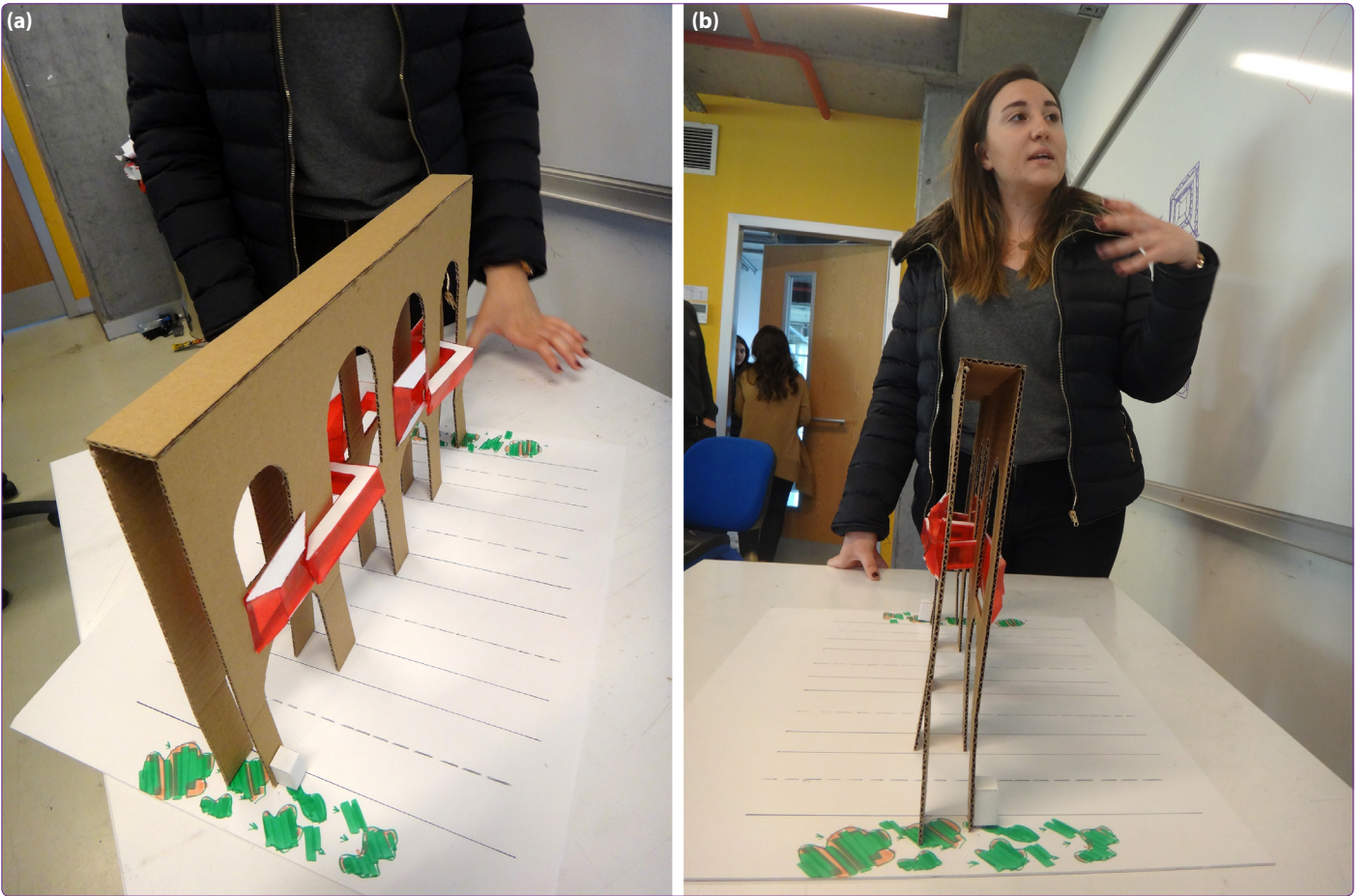
“Crystal Spiral”; artık faaliyette olmayan Maçka Gaz Deposu binası strüktürünün taşıyıcı özelliğinden ve dolaşım sisteminden yararlanarak çevredeki Maçka Parkı gibi kamusal alanlarla etkileşim kurabilecek açık hava tiyatrosu veya fuar alanı olarak tasarlanmıştır. Açılır kapanır çelik strüktürü ve gölgelikleriyle hafif bir yapı olması sayesinde farklı bir strüktüre adapte olmasını kolaylaştıran, kendisine ait taşıma ve bağlanma mekanizmasıyla çalışmaktadır. Bu gruptaki ikinci örneği oluşturan “Tourinformad” projesi, İstanbul’da turistlere yönelik seyahat noktaları hakkında kolay erişilebilir olması hedeflenen bir parazit yapı olarak tasarlanmıştır. Aksaray Yenikapı Metro çıkışındaki reklam panosuna eklenildiği öngörülmektedir. Reklam panosunun konumu, elektriği ve strüktüründen yararlanan ve polikarbon malzeme olarak tasarlanan yapı, içerisindeki ekran aracılığıyla bölgenin tarihi hakkında kısa film gösterimlerine ve o bölgede gezilebilecek yerlerin bilgisine ulaşmayı sağlamaktadır.

Tablo 3. Parazit Mimari Tasarımı Proje Süreci Aşamaları

Süreçteki Aşamalar	İçerik
Kavramsal düşünme ve araştırma	Parazit mimari tasarım stratejisinin amacı, kriterleri ve yapısal ve kentsel ölçekte ortaya koyduğu tasarım değerleri
Deneyim odaklı algılama ve analiz	Mekân deneyimi Deneyim bilgisi oluşturma Deneyim bilgisine dayalı analiz ve değerlendirme yapma
İnsan-eylem-durum	İnsan ölçüleri, ergonomi, konfor koşulları Kullanıcı profili ve program Hareket ve eylemin oluşturduğu durumsallık
Mekân-bağlam ilişkisi	Kent mekânının sosyal, kültürel, tarihi bağlamlarına dair farkındalık Durumun öznelliğinden doğan yeni bağlam algısı
Mekân oluşturma	Mekânın fiziksel bileşenleri Mevcut yapı-boşluk-strüktürle kurduğu ilişki Mekânın yeni bir var olma biçimi sunması

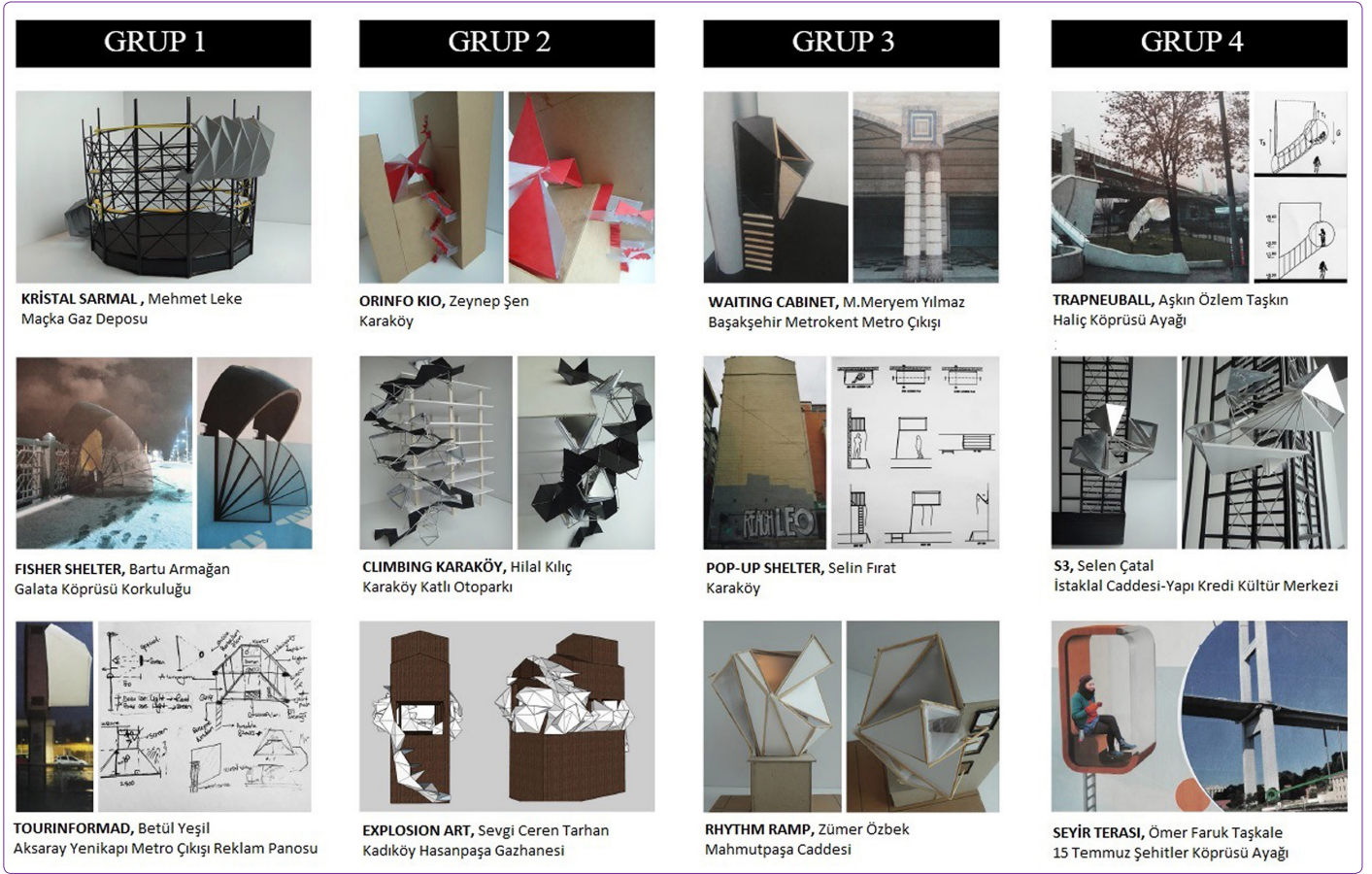
Şekil 9. (a, b) Tasarım süreci, çalışma maketi, parazit yapı biçimsel oluşum önerisi.

Şekil 10. (a, b) Tasarım süreci, çalışma maketi, parazit yapı-kentsel boşluk ilişkisi önerisi.

Yine Grup 1 kapsamında ele alınan “Fisher Shelter” projesi, balık tutan insanlara korunaklı bir ortam sağlamak amacıyla Galata Köprüsü korkuluğuna bağlanarak köprünün konumu ve strüktüründen faydalanmaktadır. Galata Köprüsü’nde balıkçıların oltalarını denize dik olarak bırakabilmesi için sığınagın üst tarafı azami yükseklikte düşünülmüştür.

Grup 2; iki bina arasındaki sağır boşluğa, binadaki bir aralığa veya bina içi boşluklara eklenen parazit yapılar içermekte olup; öğrenci projelerinden “Climbing Karaköy”, “Origami Information Kiosk” ve “Explosion Art Gallery” bu gruba girmektedir. Bu gruptaki projelerde öğrenciler temel olarak, kentteki sağır aralıkları sorgulayarak sosyal bağlam

Şekil 11. Öğrenci çalışmaları değerlendirilmesi-gruplamalı gösterim.

Şekil 12. Kentin fiziksel ve sosyal bağlarına işlevsel ve strüktürel olarak eklemleme önerisi.

gerekleleriyle uyumlu bir fonksiyon tanımlamaya ve mevcut binalara rahatsızlık vermeden erişilebilirliği çözmeye yönlendirilmiştir (Şekil 13).

“Climbing Karaköy”, Karaköy Katlı Otopark binasının farklı kısımlarının oluşturduğu aralığa konularak Tarihi Yarımada manzarası ile sonuçlanan bir tırmanış rotası sunmaktadır.

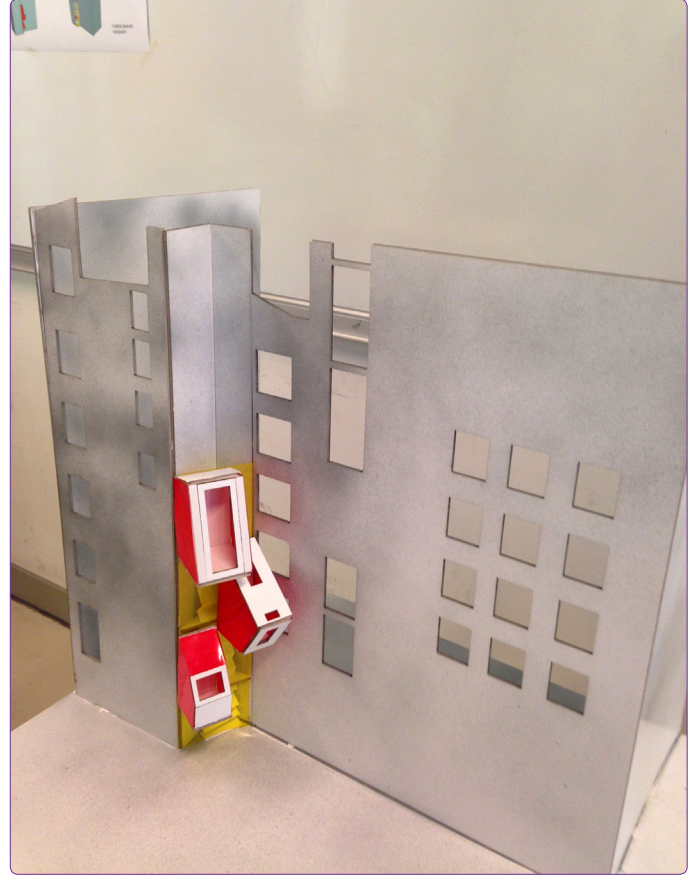
Ev sahibi binanın strüktürünü ve konumunu kullanırken, tasarlanan gölgeliklerin kinetik özellik taşıması fonksiyonel açıdan projeyi desteklemekte, güneşin ya da yağmurun açısına ve yönüne bağlı olarak hareket edebilmektedir. Bu gruptaki ikinci örneği oluşturan “Orinfo Kio” (Origami Information Kiosk) projesi, düzenlenecek olan Origami Tasarım Bienali için kayıt almak ve bilgilendirme yapmak üzere Karaköy’de iki bina arasında kendisine yer bulmaktadır. Mevcut yapının strüktüründen fayda sağlamakla birlikte alüminyum kompozit panel ve pleksiglass malzemelerinin kullanımını öngörmektedir. Bir diğer proje olan “Explosion Art Gallery”, Kadıköy Hasanpaşa Gazhanesi’nde bir sergi alanı olarak tasarlanmıştır. Strüktürde bulunan doluluk ve boşluk oranı, parazit yapının patlayıp dağılmasında büyük bir rol oynamış ve strüktürün sahip olduğu dikey büyüme durumu, parazit yapının enine gelişmesinde katkı sağlamıştır.

Grup 3; Bir binanın kullanılmayan sağır bir cephesi üzerine veya çatısına eklemelenen parazit yapıları kapsar. Bu gruba giren öğrenci projeleri “Pop-Up Shelter”, “Rhythm Ramp” ve “Waiting Cabinet”dir. Bu kapsamdaki projelerde öğrenciler temel olarak, mevcut binaları sorgulayarak sosyal bağlam gerekleleriyle uyumlu bir fonksiyon tanımlamaya ve mevcut cephe tasarımına en makul eklemlemeyi ve erişilebilir olmayı çözmeye yönlendirilmiştir (Şekil 14).

Şekil 13. Kent mekânının sağır boşluklarında mekânlaşma önerisi.

“Pop-Up Shelter”, evsizlerin ve bu bölgede herhangi bir nedenden dolayı mahsur kalmış insanların barınma ihtiyacını karşılamak üzere Karaköy’de bir binanın sağır cephesi üzerinde tasarlanmıştır. Strüktürel olarak katlanıp açılabilir bir yaklaşım izlemektedir. Döşemesinin ev sahibi duvara hidrolik pompayla bağlı olup istenildiği zaman açılabilmesiyle ve döşemeye bağlı merdivenin aşağıya inebilmesiyle erişimi kolay bir yapı sunmaktadır. Bu gruptaki ikinci örneği oluşturan “Waiting Cabinet” projesi, metro çıkışında yakınlarının kendilerini almasını bekleyen insanların dışarıda beklemelerini, telefon şarj ederek iletişimlerini devam ettirebilmelerini hedeflemektedir. Başakşehir Metrokent metro çıkışında ikili kolonların üzerinde kendine yer bulan bu parazit tasarım, strüktürel olarak ön cepheye doğru eğimli bir yapıya sahip olmasından dolayı güneş ışığından yararlanmaktadır. Sürgülü bir gemici merdiveniyle erişilen yapı, yerden belirli bir yükseklikte konumlanarak diğer insanların geçişini engellememektedir. Bir diğer proje olan “Rhythm Ramp” projesi, Mahmutpaşa Caddesi’nde terk edilmiş bir binanın yan cephesine konumlanır şekilde tasarlanmış olup, grup halinde derslerin yapıldığı bir perküsyon atölyesi olarak hizmet vermesi düşünülmüştür. Strüktürü bir örümceğin bacaklarını andıran bu parazit yapı konumlandığı binanın yan cephe ve pencerelerine nüfuz etmektedir.

Şekil 14. Yapıların sağır cephelerine eklenen üniteler oluşturma önerisi.

Grup 4; Köprü ayağı, üst geçit altı veya geçici inşaat iskelesi gibi diğer kent yapı veya elemanlarına takılan parazit yapılardan oluşur. Bu gruba dâhil olan öğrenci projeleri “S3”, “Viewing Platform”, ve “Traupneball”dır. Bu kapsamdaki projelerde öğrenciler temel olarak, mevcut yapılar ve geçici elemanları sorgulayarak sosyal bağlam gerekleriyle uyumlu bir fonksiyon tanımlamaya ve strüktürel bağlanmayı ve erişilebilir olmayı çözmeye yönlendirilmiştir.

“S3”, restore edilen binalardaki çelik iskelelere bağlı yaşayan parazit bir yapı olarak tasarlanmıştır. Çelik strüktür, restorasyon süresince orada bulunduğu için geçici bir düzenektir; parazit yapı da bağlandığı yapı gibi geçicidir. Belirli zaman aralıklarında sergiler, konsept sunumlar için kullanılması öngörülmektedir. Saydam, yarı saydam, opak ve görüntü yansıtan yüzeylerden oluşmaktadır. Yüzeylerin yansıtıcı özellikleri sayesinde sergilenen nesnelere odaklanılması ve aynı zamanda ışığın her noktaya ulaşması sağlanmaktadır. S3’e ise var olan strüktüre eklenerek merdiven olarak yükselen düzlemlerle ulaşılmaktadır. Bu gruptaki ikinci örneği oluşturan “Viewing Platform”un, 15 Temmuz Şehitler Köprü’sünün köprü ayaklarının insan ölçeğine yaklaştırılıp yaşaması hedeflenmektedir. Bu parazit mimari örneği kişinin kendisiyle baş başa kalmasına imkân

sağlayan bir mekân olmanın yanı sıra, kullanıcıya Boğaz'da gerçekleşen etkinlikleri izleme fırsatı sunmaktadır. Ön ve yan yüzeylerinin polikarbon malzemeden oluşacak ve yerden 3 metre yükseklikte konumlanacak parazit yapıya çelik gemici merdiveniyle erişilebilmektedir. Ev sahibi köprü ayağından taşıyıcılık ve konum özellikleri açısından fayda sağlanmaktadır. Bir diğer proje örneği olan "Trapneuball" isimli parazit yapıda "geçirgenlik", "pnömatik" ve "küre" kavramları üzerine odaklanılmaktadır. Pnömatik sistem kullanımıyla şeffaf küre hem bulunduğu mekânın dışında hem de mekânın içinde olma algısını yaratmayı hedeflemektedir. Haliç Köprüsü'nün ayağının strüktüründen çelik halatları sayesinde faydalanmaktadır. Şeffaf ve renkli küre, şehri başka bir gözle seyrettiren bir seyir mekânı sunmaktadır.

Öğrencilerin yukarıda açıklanan ve Şekil 11'de özetlenen projeleri hangi gruba girerse girsin esnek tasarım yaklaşımına odaklanmış olup, belirli bir zaman sonra bulunduğu ev sahibi yapıdan ayrılarak benzer özellik gösteren farklı bir ev sahibi yapıda kendine yer bulabilme özelliği taşımaktadır. İstanbul'da farklı konumlar için önerilmiş olan bu öğrenci projelerinde, hafif malzeme ve strüktürler kullanılması öngörülmüş olup, mevcut trafiğe, insan geçişine veya ev sahibi yapının yaşayışına herhangi bir şekilde müdahalede bulunmama yönünde bir yaklaşım benimsenmiştir. Grup 1'de daha çok mobil mekanizmalar dikkat çekerken, Grup 2'de ev sahibi yapının tekdüzeliğine bir yanıt olarak daha hareketli yaklaşımlar izlendiği görülmüştür. Grup 3 mevcut yapı cephelerine nüfuz ederken, Grup 4 kapsamında kentsel mekânda var olan altyapı elemanlarına eklenen tasarımlar geliştirilmiştir.

Bitirirken: Parazit Mimari Tasarım Stratejisinin Mimari Proje Stüdyosunda Öğrenme Sürecine Katkısı Üzerine

Bu çalışmada, "parazit mimari" tasarım stratejisine odaklanan 3 haftalık bir mimari tasarım stüdyosu proje çalışması sürecine ve ürünlerine yer verilmiştir. Mimari tasarım stüdyosunda mimarlık ürününün kentle ve kentsel mekânla kurduğu diyalog, mekânın parazitik bir şekilde yeniden sahiplenildiği ve anlamlandırıldığı tasarım yaklaşımları bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın ortaya koydukları genel olarak; (1) kentsel ölçek, (2) yapı ölçeği, (3) mimari program, (4) mekân tartışmaları başlıkları altında özetlenebilir.

Kentsel Ölçeğe İlişkin Farkındalık

ARCH 202 Mimari Tasarım II stüdyosu kapsamında gerçekleştirilen Parazit Mimari Tasarım Projesi öncelikle öğrencileri yaşadıkları kenti çok çeşitli mekânsal nitelikleriyle keşfetmeye ve potansiyellerini araştırmaya teşvik etmiştir. Mimari parazitlerin biçimlenişi ve kent içindeki yayılmaları strüktürel, çevresel ve deneyimsel bağlamları gözetilerek

analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Böylece mekânı anlama ve yeni bir mekân oluşturma çabası bağlamsal düşünceyle yoğunlaşmıştır.

Yapı Ölçeğine İlişkin Bilgi ve Beceriler

Parazit mimari projeleri kentsel mekânla fiziksel, sosyal ve anlamsal bir ilişki kurarken, aynı zamanda mekânın boyutlandırılması, organizasyonu ve strüktürel olarak çözümlenmesi konularına odaklanmıştır. Yapı ölçeğinde ise, öğrenciler parazitlere ev sahipliği yapan mevcut yapıların, boşlukların ya da altyapı elemanlarının strüktürel özelliklerini incelerken, aynı zamanda parazit yapının nüfuz etme ya da eklemleme detaylarını çözümlenmeye çalışmışlar ve malzeme bilgilerini geliştirmişlerdir. Ev sahibi yapılardan strüktür, konum, manzara, ulaşım olanakları bağlamlarında ne şekilde yararlanılabileceğini araştırmışlardır.

Mimari Program Geliştirme Becerileri

Bu stüdyo deneyimi, 4 yıllık mimarlık lisans programındaki yeri dolayısıyla temel tasarım prensiplerinin mimari ölçekte mekân tasarımı ve mimari program oluşturma süreçlerine aktarılması için bir geçiş aşaması oluşturmuştur. Mevcut kentsel mekânın ya da yapının programına bağlı kalmayıp, çevresel ihtiyaçlar ve potansiyeller gözetilerek yeni bir program önerisi geliştirirlerken, yerle kurulan ilişkinin daha çok deneyim olgusu üzerinden nasıl tanımlanabileceği üzerinde durulmuştur. Öğrenciler mekânsal pratiklerin ve farklı mekân deneyimlerinin tasarıma katkısı üzerine temellenen bir yaklaşım geliştirmişlerdir.

Mekân Tartışmaları

Bu projenin 2. sınıf düzeyindeki mimarlık öğrencilerini mekân tartışmalarının yer aldığı alan yazınıyla buluşturması, stüdyonun eğitsel kazanımlarından bir diğeri olmuştur. Stüdyo kritikleri süresince mimarinin kalıcı, durağan ve baskın imgesi sorgulanmış, parazit mimari tasarım stratejisi üzerinden geçicilik, sürdürülebilirlik, esneklik, dönüştürülebilirlik, hareketlilik, taşınabilirlik gibi kavramlar tartışmaya açılmıştır. Mekânın yeniden kullanabilme potansiyellerini sorgulama biçimi olarak parazit mimari mimarlık alan yazındaki tartışmalarla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, araştırma yapmanın tasarım sürecinin bir parçası olduğu vurgulanmış, öğrencilerin tasarım becerilerinin araştırma yoluyla geliştirilmesi hedeflenmiştir. Kentsel mekândaki potansiyellerin araştırılması ve bu bilginin mimari mekân tasarımına evrilmesiyle, öğrencilerin mimari tasarım eyleminin sadece biçim üretme değil, bir bilgi üretme süreci olduğu dair farkındalıkları artırılmıştır.

'Parazit Mimari Tasarım Projesi' stüdyo çalışması mimarlığın bir deney alanı olarak kentsel mekânda yer bulma stratejilerinden biri olarak karşımıza çıkan parazit mimari konusunu odaklanmıştır. Parazit mimari tasarım stratejisinin mimari proje stüdyosunda tasarım becerilerinin geliştirilmesini destekleyerek öğrenme sürecine katkısı sağladığı

görülmüştür. Böyle bir tasarım stratejisine odaklanan stüdyo çalışması, ayrılaşan ve kimliksizleşen günümüz kentsel çevrelerin eleştirisini de stüdyoya taşımıştır. Kaynakların giderek azalacağı ve atıl binaların ya da altyapı elemanlarının ve kentsel boşlukların yeniden değerlendirilmesinin önem kazanacağı geleceğin kentleri için, sürdürülebilir tasarım yaklaşımlarına örnek olabilecek bir tasarım stratejisi araştırılmıştır. Öğrenciler mekân tasarımına ilişkin pratik çözümler geliştirirken, yapıllı çevreye ilişkin başka türlü mimari üretim pratiklerinin mümkün olabileceğine dair bilinç kazanmışlardır.

Sonuç olarak, parazit mimari tasarım stratejisinin alternatif bir mekân tasarımı yaklaşımı olarak mimari tasarım stüdyosundaki öğrenme sürecine katkıları, öğrencilerin insan-mekân-kent arasında alternatif ilişki kurma biçimleri geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Bunun yanında, bu alternatif ilişkilerin mimari mekâna dönüşmesinde, öğrenciler salt biçim üretimi değil, gerçek mekân deneyiminden yola çıkarak mekâna ilişkin durumlar, olasılıklar ve potansiyelleri irdeledikleri ve yeni tasarım araçları geliştirdikleri bir tasarım süreci deneyimlemişlerdir.

Kaynaklar

- Adhienides, D. (2005). “Re-inhabiting the Void”, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, Pretoria Üniversitesi, Mühendislik, Yapılı Çevre ve Bilgi Teknolojileri Fakültesi.
- Brown, G. (2003). “Freedom and Transience of Space (Techno-nomads and transformers)”, Ed.: Robert Kronenburg (editör) *Transportable Environments 2*, Londra, Spon Yayıncılık, s.3-13.
- Cuff, D. (1991) *Architecture: The Story of Practice*. Cambridge, Massachusetts, Massachusetts Institute of Technology.
- Dutton, T. A. (1987) “Design and Studio Pedagogy”, *Journal of Architectural Education*, Cilt 41, Sayı 1, s.16-25.
- Kachri, G. (2009). “Parasite Ecologies: Extending Space Through Diffusion- Limited Aggregation Models,” Basılmamış Yüksek lisans Tezi, University College London, Bartlett School of Graduate Studies.
- Lupo, E. & Postiglione, G. (2009). *Temporary Active - Actions as Urban re-appropriation strategies*. Occupation (07): negotiations with constructed space, Brighton.
- McDaniel, C. N. (2008). “Strategic Intervention: Parasitic Architecture”, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, University of Cincinnati, Division of Research and Advanced Studies.
- Myburg, J. (2014). “MESOPARASITE. A Symbiotic Affair”. Unitech Institute of Technology.
- Rowe, P. G. (1987) *Design Thinking*. Cambridge, Massachusetts, The MIT Press.
- Salama, A. M. (1995) *New Trends in Architectural Education: Designing the Design Studio*. USA, Tailored Text and Unlimited Potential Publishing.
- Salama, A. M. (2015) *Spatial Design Education: New Directions for Pedagogy in Architecture and Beyond*. UK, USA, Ashgate Publishing.
- Salama, A. S., Nicholas Wilkinson, N. (editörler.) (2007) *Design Studio Pedagogy: Horizons For The Future*, UK: The Urban International Press.
- Salama, A. M. (1995) *New Trends in Architectural Education: Designing the Design Studio*. USA, Tailored Text and Unlimited Potential Publishing.
- Schön, D. A. (1984) “The Architectural Studio as an Exemplar of Education for Reflection-in-Action”, *Journal of Architectural Education*, Cilt 38, Sayı 1, s. 2-9.
- Schön, D. (1985) *The Design Studio: An Exploration of its Traditions and Potentials*, London, RIBA Publications for the RIBA Building Trust.
- Schön, D. A. (1988) “Toward a Marriage of Artistry and Applied Science in the Architectural Design Studio”, *Journal of Architectural Education*, Cilt 41, Sayı 4, s. 4-10.
- Yıldırım, S. (2013). “Urban Parasites: Re-appropriation of Interstitial Spaces in Architecture Through the Act of Graffiti”, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi.
- “How Symbiosis Works”, <http://science.howstuffworks.com/life/evolution/symbiosis1.html> [Erişim tarihi 16 Şubat 2013]
- “Parasitic Architecture,” <http://www.gerjanstreng.eu/parasitic-architecture.pdf> [Erişim tarihi 9 Temmuz 2014]

Şekil Kaynakları

- Manifest Destiny: Claiming Space in San Francisco, <http://weburbanist.com/2013/08/26/parasitic-architecture-15-precariously-perched-structures/> [Erişim tarihi 9 Mart 2017]
- Belgian Artist Transforms Billboards Into Houses For Urban Nomads, <http://popucity.net/belgian-artist-transforms-billboards-into-houses-for-urban-nomads/> [Erişim tarihi 10 Mart 2017]
- Hanging Parasite Office in Moscow, <http://weburbanist.com/2013/08/26/parasitic-architecture-15-precariously-perched-structures/> [Erişim tarihi 8 Mart 2017]
- ParaSITE, <http://www.michaelrakowitz.com/parasite/> [Erişim tarihi 3 Mart 2017]
- Excrescent Utopia: Parasite Architecture for the Homeless, <http://weburbanist.com/2013/08/26/parasitic-architecture-15-precariously-perched-structures/> [Erişim tarihi 11 Mart 2017]